

vonnis

RECHTBANK 's-GRAVENHAGE

Sector civiel recht

zaaknummer / rolnummer: 309137 / HA ZA 08-1225

Vonnis van 24 maart 2010

in de zaak van

de vereniging

VERENIGING VAN OPENBARE BIBLIOTHEKEN IN NEDERLAND,

gevestigd te 's-Gravenhage,

eiseres in conventie,

verweerster in reconventie,

advocaat mr. P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt,

tegen

de stichting

STICHTING LEENRECHT,

gevestigd te Amsterdam,

gedaagde in conventie,

eiseres in reconventie,

advocaat mr. E. Grabandt.

Partijen zullen hierna de VOB en Stichting Leenrecht genoemd worden. De zaak is voor de VOB behandeld door mr. D.J.G. Visser en mr. M. Bakker, beide advocaat te Amsterdam en voor Stichting Leenrecht door mr. J. Seignette, eveneens advocaat te Amsterdam.

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding van 31 maart 2008

- de akte houdende producties bij de dagvaarding met producties 1 tot en met 6

- de conclusie van antwoord in conventie en van eis in reconventie met producties 1 tot en met 9

- de conclusie van repliek in conventie en van antwoord in reconventie met producties 1 tot en met 4

- de conclusie van dupliek in conventie en van repliek in reconventie met producties 10 tot en met 14

- de akte houdende producties behorende bij het pleidooi zijdens de VOB, met producties 1, 2a, 2b en 3

- de pleidooien en de ter gelegenheid daarvan overgelegde pleitnota's en proceskostenspecificaties.

1.2. Ten slotte is vonnis bepaald.

---

2. De feiten

2.1. De VOB is de vereniging van openbare bibliotheken in Nederland (hierna: 'de bibliotheken'). De VOB vertegenwoordigt de bibliotheken onder meer in de Stichting Onderhandelingen Leenvergoedingen (hierna: 'de StOL'), waarin de op grond van artikel 15c Auteurswet, alsmede de artikelen 2 lid 3, 6 lid 3, 7a lid 3 en 8 lid 3 Wet op de naburige rechten (hierna: WNR), door de bibliotheken verschuldigde vergoeding (hierna: leenrechtvergoeding) voor het uitlenen van een geheel of gedeelte van een exemplaar van een werk, uitvoering, fonogram, vastlegging van een film en omroepprogramma (hierna: exemplaar) wordt vastgesteld.

2.2. Stichting Leenrecht is de op grond van artikel 15f lid 1 Auteurswet en artikel 15a WNR aangewezen rechtspersoon die belast is met de inning en verdeling van de leenrechtvergoedingen. Stichting Leenrecht vertegenwoordigt de rechthebbende in de StOL.

2.3. Met ingang van het jaar 2000 heeft de StOL een leenrechtvergoeding per uitlening vastgesteld. De hoogte van de vastgestelde leenrechtvergoeding is onafhankelijk van de duur van de uitlening.

2.4. De bibliotheken hanteren uitleenreglementen die van toepassing zijn op de uitleenovereenkomsten die zij met hun leden aangaan bij het uitlenen van een exemplaar. Deze uitleenreglementen bevatten bepalingen over de duur van de uitlening en de voorwaarden waaronder de duur kan worden verlengd. De uitleenreglementen stellen aan verlengingen onder meer de voorwaarde dat het exemplaar in de tussentijd niet is gereserveerd door een ander lid van de bibliotheek. Daarnaast brengen sommige bibliotheken een aanvullende vergoeding in rekening voor een verlenging.

3. Het geschil

in conventie

3.1. De VOB vordert bij vonnis, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad, een verklaring voor recht

primair

- dat het verlengen van de beperkte tijd gedurende welke een exemplaar van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel voor gebruik ter beschikking wordt gesteld door voor het publiek toegankelijke instellingen niet is aan te merken als een separate nieuwe openbaarmaking van dat werk in de zin van artikel 12 lid 1 sub 3 jo. lid 3 Auteurswet, voor zover voor die verlenging geen separate nieuwe vergoeding van de gebruiker wordt gevraagd;

subsidiair

- dat voor de verlenging van de uitleentermijn van de uitlening als bedoeld in artikel 15c lid 1 Auteurswet geen separate nieuwe billijke vergoeding verschuldigd is, voor zover voor die verlenging geen separate nieuwe vergoeding van de gebruiker wordt gevraagd;

meer subsidiair

- dat de billijke vergoeding bedoeld in artikel 15c lid 1 Auteurswet voor de verlenging van de uitlening, voor zover voor die verlenging geen separate nieuwe vergoeding van de gebruiker wordt gevraagd, op nul moet worden gesteld;

uiterst subsidiair

- dat de billijke vergoeding voor de verlenging van de uitlening, voor zover voor die verlenging geen separate nieuwe vergoeding van de gebruiker wordt gevraagd, eerst door de openbare bibliotheken verschuldigd is vanaf de eerste januari volgend op de datum waarop door de rechtspraak in deze uitspraak is gedaan, danwel op een andere door de rechtbank in goede justitie te bepalen datum.

Voorts vordert de VOB, na wijziging van haar eis, veroordeling van Stichting Leenrecht in de volledige proceskosten van de VOB.

3.2. De VOB stelt zich op het standpunt dat een verlenging van de uitleentermijn onder de door haar geschetste omstandigheden niet is aan te merken als nieuwe uitlening en dat de bibliotheken daarvoor dan ook geen separate vergoeding aan Stichting Leenrecht verschuldigd zijn. De VOB heeft daarbij de verlenging waarvoor door de bibliotheek een vergoeding in rekening wordt gebracht, buiten de discussie gehouden omdat zij het redelijk vindt bij een dergelijke verlenging een leenrechtvergoeding af te dragen aan Stichting Leenrecht.

3.3. Stichting Leenrecht voert verweer. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

in reconventie

3.4. Stichting Leenrecht vordert, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad, een verklaring voor recht dat onder 'ter beschikking stellen voor beperkte tijd' als bedoeld in artikel 12 lid 3 Auteurswet en artikel 1k WNR mede wordt verstaan het voor beperkte tijd ter beschikking stellen van een exemplaar aan de persoon aan wie direct daaraan voorafgaand een exemplaar voor beperkte tijd ter beschikking was gesteld, ongeacht of de voor het publiek toegankelijke instelling voor die tweede terbeschikkingstelling een separate vergoeding vraagt of vereist dat het exemplaar dat daarvoor aan de persoon ter beschikking gesteld was eerst aan de voor het publiek toegankelijke instelling wordt geretourneerd. Stichting Leenrecht vordert voorts veroordeling van de VOB in de door Stichting Leenrecht gemaakte volledige proceskosten in reconventie.

3.5. De VOB voert verweer. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling

in conventie

Bevoegdheid

4.1. Bij conclusie van antwoord heeft Stichting Leenrecht uitdrukkelijk gesteld geen beroep te willen doen op onbevoegdheid van deze rechtbank om kennis te nemen van de vorderingen van de VOB. Met betrekking tot de subsidiaire en meer subsidiaire vordering

---

van de VOB lijkt Stichting Leenrecht vervolgens bij conclusie van dupliek alsnog te stellen dat deze rechtbank onbevoegd zou zijn. Ter gelegenheid van het pleidooi heeft zij verduidelijkt dat zij de bevoegdheid van deze rechtbank weliswaar erkent, maar meent dat de subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen van de VOB prematuur zijn omdat de visies van partijen nog niet in de StOL aan de orde zijn gesteld. Volgens Stichting Leenrecht is daarom nog geen sprake van een geschil als bedoeld in artikel 15e AW. Dit zou er volgens Stichting Leenrecht toe moeten leiden dat de VOB in de subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen niet-ontvankelijk moet worden verklaard.

4.2. De bevoegdheid van deze rechtbank om ook van de subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen van de VOB kennis te nemen is tussen partijen kennelijk en terecht niet in geschil. Die bevoegdheid berust op artikel 15e AW en op artikel 15c WNR. In het midden kan blijven of de VOB ontvankelijk is in haar subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen omdat de rechtbank niet toekomt aan de beoordeling van die vorderingen.

Primair gevorderde verklaring voor recht

4.3. Tegen de achtergrond van het debat tussen partijen, begrijpt de rechtbank de gevorderde verklaring voor recht aldus, dat de VOB in wezen van de rechtbank wenst te vernemen dat de huidige verlengingspraktijk van de bibliotheken gekwalificeerd kan worden als een verlenging van de duur van de oorspronkelijke uitlening, niet als een nieuwe uitlening volgend op de oorspronkelijke uitlening, zoals Stichting Leenrecht bepleit.

4.4. Artikel 12 lid 3 Auteurswet definieert het begrip uitlening als ‘het voor een beperkte tijd en zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel voor gebruik ter beschikking stellen door voor het publiek toegankelijke instellingen’. Ter beschikking stellen veronderstelt het tot stand komen van wilsovereenstemming tussen de uitlener en de lener, althans de wil van de uitlener, om het exemplaar van het werk voor een beperkte periode aan de lener in bezit te geven of te laten. Deze wilsovereenstemming vormt een essentieel element voor een uitlening.

4.5. Voor de beantwoording van de voorliggende vraag is voorts van belang dat de voorwaarden voor verlenging al op het moment van het ingaan van de initiële leentermijn worden overeengekomen, zoals door de VOB onweersproken is gesteld. Tevens heeft zij onweersproken gesteld dat de lener altijd mag verlengen als aan die voorwaarden is voldaan.

4.6. Uit het voorgaande volgt dat er in de gegeven omstandigheden geen nieuwe wilsovereenstemming tot stand komt op het moment dat de lener een verlenging verlangt. De wilsovereenstemming die tot stand komt bij het uitlenen van het werk voor de aanvankelijke leentermijn, omvat immers al toestemming van de bibliotheek tot verlenging van de duur van het bezit van het exemplaar, mits is voldaan aan de van te voren vastgestelde voorwaarden.

4.7. Gezien het feit dat het tot stand komen van wilsovereenstemming een essentieel element is voor een uitlening in de zin van artikel 12 lid 3 Auteurswet, is er bij een verlenging onder de omstandigheden als in deze procedure aan de orde, derhalve geen sprake van een nieuwe uitlening.

4.8. Volgens Stichting Leenrecht is er in de gegeven omstandigheden wél sprake van een nieuwe uitlening bij verlenging, omdat een geleend exemplaar naar zij stelt aan het

---

einde van de initiële leentermijn weer ter beschikking van het publiek komt. Deze terbeschikkingstelling bestaat er volgens haar uit dat het publiek het exemplaar kan reserveren. Dit impliceert volgens Stichting Leenrecht dat er dan ook sprake is van een nieuwe terbeschikkingstelling aan dezelfde lener als er niet is gereserveerd en de lener derhalve kan verlengen.

4.9. Deze redenering vindt geen steun in de feiten. Zoals hiervoor is vastgesteld, wordt een exemplaar op grond van de uitleenovereenkomst voor zowel de initiële leentermijn als, onder bepaalde voorwaarden, voor de termijnen van de eventuele verlengingen ter beschikking gesteld. Als aan de gestelde voorwaarden, zoals de afwezigheid van reserveringen, is voldaan, duurt de terbeschikkingstelling van het exemplaar voort. Het is, anders dan Stichting Leenrecht meent, dus niet zo dat als aan de voorwaarden is voldaan een exemplaar na afloop van de initiële leentermijn opnieuw ter beschikking wordt gesteld aan de lener. Dat de uitlening na afloop van de initiële termijn eindigt als niet aan de voorwaarden is voldaan en dat in dat geval een uitlening aan een derde tot stand kan komen, doet daar niet aan af.

4.10. De totstandkomingsgeschiedenis van Richtlijn 1992/100/EEG van de Raad van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom, thans vervangen door Richtlijn 2006/115/EG, (hierna: 'de richtlijn') welke richtlijn aan de basis ligt van het uitleenrecht, noopt niet tot een andere kwalificatie van de verlengingen door de bibliotheken. Stichting Leenrecht wijst in dat verband op een citaat uit 'The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy' van Reinbothe en Von Lewinski ter ondersteuning van haar stelling dat met 'beperkte tijd' in de definitie van uitlenen wordt bedoeld iedere vorm van terbeschikkingstelling die niet permanent is. Die stelling sluit niet uit dat de beperkte tijd kan worden verlengd. Integendeel, het toont aan dat verlenging van de duur van de terbeschikkingstelling niet snel zal meebrengen dat niet meer kan worden gesproken van een beperkte tijd.

4.11. De rechtbank acht het hiervoor gegeven oordeel ook niet in strijd met de ratio van de richtlijn, die volgens Stichting Leenrecht bestaat uit het garanderen van een billijke vergoeding voor auteurs en uitvoerende kunstenaars voor iedere terbeschikkingstelling van het werk voor beperkte tijd. Dit betoog strandt reeds omdat het voorgaande oordeel van de rechtbank over verlengingen niet meebrengt dat de bedoelde verlengingen zijn uitgesloten van een billijke vergoeding. Het oordeel houdt in dat de vergoeding die de Stichting Leenrecht per uitlening ontvangt volgens de thans in de StOL overeengekomen vergoedingensystematiek betrekking heeft op zowel de initiële uitleentermijn als de termijnen van eventuele verlengingen. Voor zover Stichting Leenrecht heeft bedoeld te betogen dat de vergoeding die zij thans per uitlening ontvangt niet billijk is als die vergoeding mede de termijnen van de verlengingen omvat, faalt het als verweer tegen de vordering van VOB omdat het niet kan leiden tot een ander oordeel over de uitleg van het begrip uitlening. Het kan hooguit meebrengen dat de hoogte van de vergoeding aanpassing behoeft. Of daar daadwerkelijk grond voor is, kan in het midden blijven omdat Stichting Leenrecht geen aanpassing van de vergoeding heeft gevorderd.

4.12. Stichting Leenrecht stelt voorts dat het standpunt van de VOB dat een verlenging geen nieuwe uitlening is, neerkomt op het aannemen van tijdelijke uitputting van de auteursrechten op een exemplaar gedurende de uitleentermijn. De rechtbank volgt deze redenering niet. Het oordeel van de rechtbank impliceert namelijk dat een verlenging

---

onderdeel uitmaakt van de oorspronkelijke uitlening en dus valt onder de daarvoor geldende wettelijke beperking van het auteursrecht. Uitputting is reeds daarom niet aan de orde.

4.13. Volgens Stichting Leenrecht is de gegeven uitleg van het begrip uitlenen in strijd met de driestappentoets van artikel 5 lid 5 van de Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (de Auteursrecht Richtlijn). Stichting Leenrecht heeft niet bestreden dat de leenrechtregeling als zodanig een geoorloofde beperking is. Zij betoogt slechts dat het uitsluiten van verlengingen van een billijke vergoeding in strijd is met de driestappentoets. Dit betoog strandt reeds omdat, zoals hiervoor reeds is vastgesteld, het voorgaande oordeel van de rechtbank over verlengingen niet meebrengt dat verlengingen zijn uitgesloten van een billijke vergoeding en de eventuele onbillijkheid van de thans geldende vergoeding niet kan leiden tot een andere uitleg van het begrip uitlening.

4.14. In het licht van het voorgaande stelt de rechtbank vast dat een verlenging in de door de VOB bedoelde zin geen afzonderlijke uitlening is in de zin van artikel 12 lid 1 sub 3 jo. lid 3 Auteurswet.

4.15. Stichting Leenrecht zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten. De onderhavige procedure is aan te merken als een procedure betreffende de handhaving van rechten van intellectuele eigendom ingevolge de Auteurswet, omdat de VOB in wezen een verklaring van de rechtbank vraagt dat een verlenging in de door haar bedoelde zin geen afzonderlijke openbaarmaking is en derhalve dat de bibliotheken geen inbreuk maken op auteursrechten als zij daarvoor geen leenrechtvergoeding afdragen. De door de VOB gevorderde veroordeling in de redelijke en evenredige proceskosten in de zin van artikel 1019h Rv is dan ook toewijsbaar. De kosten aan de zijde van de VOB worden overeenkomstig de onweersproken opgave van de VOB begroot op €41.716,34. De VOB heeft niet aangegeven welk deel daarvan betrekking heeft op het geschil in conventie, zodat de rechtbank schat dat het gaat om 50%. Derhalve zal Stichting Leenrecht worden veroordeeld tot betaling van €20.858,17 proceskosten.

in reconventie

4.16. De rechtbank begrijpt de door Stichting Leenrecht gevorderde verklaring voor recht aldus, dat zij in wezen een verklaring voor recht vordert die spiegelbeeldig is aan de door de VOB gevorderde verklaring – zoals de rechtbank die begrijpt -, met dien verstande dat Stichting Leenrecht daarbij tevens verlengingen betreft waarvoor de VOB een separate vergoeding vraagt en verlengingen van uitleningen in de zin van artikel 1k WNR. Voor zover deze vordering betrekking heeft op de verlenging van uitleningen in de zin van artikel 12 lid 3 Auteurswet, al dan niet tegen een separate vergoeding, strandt zij op hetgeen de rechtbank heeft overwogen in conventie.

4.17. Ook verlengingen van materialen die door een naburig recht zijn beschermd, vormen geen nieuwe uitleningen. Het begrip uitlenen in artikel 1k WNR is evenals het begrip uitlenen in artikel 12 lid 3 Auteurswet een implementatie van de definitie van 'uitlening' in artikel 2 lid 1 sub b van de richtlijn. Stichting Leenrecht heeft niet betoogd dat de omstandigheden waaronder exemplaren waarop naburige rechten rusten door bibliotheken worden uitgeleend, afwijken van de omstandigheden waaronder auteursrechtelijke werken worden uitgeleend. Voor de uitleg van het begrip uitlenen in

---

artikel 1k WNR is hetgeen de rechtbank heeft overwogen met betrekking tot artikel 12 lid 3 Auteurswet dan ook van overeenkomstige toepassing. De door Stichting Leenrecht gevorderde verklaring voor recht is derhalve niet toewijsbaar.

4.18. Stichting Leenrecht zal als de in het ongelijk gestelde partij in de redelijke en evenredige proceskosten in de zin van artikel 1019h Rv worden veroordeeld, nu ook de vordering in reconventie is aan te merken als een handhavingsvordering in de zin van artikel 1019 Rv. De kosten aan de zijde van de VOB worden overeenkomstig hetgeen in conventie is overwogen, in reconventie eveneens begroot op 50% van €41.716,34, derhalve op €20.858,17 aan advocaatkosten.

5. De beslissing

De rechtbank

in conventie

5.1. verklaart voor recht dat het verlengen van de beperkte tijd gedurende welke een exemplaar van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel voor gebruik ter beschikking wordt gesteld door voor het publiek toegankelijke instellingen niet is aan te merken als een separate nieuwe openbaarmaking van dat werk in de zin van artikel 12 lid 1 sub 3 jo. lid 3 Auteurswet, voor zover voor die verlenging geen separate nieuwe vergoeding van de gebruiker wordt gevraagd,

5.2. veroordeelt Stichting Leenrecht in de proceskosten, aan de zijde van de VOB tot op heden begroot op €20.858,17.

5.3. verklaart dit vonnis in conventie wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad,

5.4. wijst het meer of anders gevorderde af,

in reconventie

5.5. wijst de vorderingen af,

5.6. veroordeelt Stichting Leenrecht in de proceskosten, aan de zijde van de VOB tot op heden begroot op €20.858,17.

Dit vonnis is gewezen door mr. P.G.J. de Heij, mr. P.H. Blok en mr. F.M. Bus en in het openbaar uitgesproken op 24 maart 2010.